

**ROBIN SHARMANING O'ZBEK TILIGA TARJIM QILINGAN
"O'LSANG KIM YIG'LAYDI?" ASARIDA LEKSIK-TRANSFORMATIK
TARJIMA**

O'zbekiston Milliy universiteti

Xorijiy filologiya fakulteti

Xorijiy til va adabiyoti ingliz tili yo'nalishi

Ruxillayeva Nilufar Shukrullo qizi

+998 95 182 88 08

ruxilayevanilufar@gmail.com

Annotatsiya:

Ushbu maqolada dunyo adabiyotining yorqin namoyandalaridan biri bo'lmish Robin Sharmanin "O'lsang kim yig'laydi" asarining ingliz tilidan o'zbek tarjimasini jarayonidagi leksik transformatik tahlil k'rib chiqiladi va leksik transformatsiyaga ham urg'u berib o'tiladi. Tarjima jarayonining muhim jihatlaridan biri asar haqida umumiy ma'lumotlar to'plash va ular bilan tanishib chiqish, shuning uchun quyidagi maqolada asar va muallif haqida to'xtalib o'tilgan.

Kalit so'zlar: tarjima, leksika, transformatsiya, morfologiya, transkripsiya, so'zma-so'z, erkin tarjima, adekvat tarjima, tarjimon.

KIRISH

Asar haqida qisqacha ma'lumot beradigan bo'lsak, ushbu asar mashhur kanadalik yozuvchi Robin Sharma tomonidan yozilgan va 1999-yilda ilk bora nashr etilgan. Muallif kitobxonlarga "Ferrarisini sotgan rohib" asari bilan juda mashhurdir. Robin Sharma 25 yoshigacha Sud ishlari bo'yicha advokat bo'lib ishlagan. Ammo hozirgi kunda notiq va yozuvchi. Uning 12dan ortiq asarlari mavjud. [1,2,3,4]

"O'lsang, kim yig'laydi?" asariga kelsak, mutolaa avvalidanoq muallif xarakterining asosiy belgilaridan biri samimiylik ekani anglashiladi. Tili sodda, tushunarli va shu bilan birga mazmunga boy. Kitobni oddiy qilib "Oltin maslahatlar jamlanmasi" deb atasak bo'ladi. Sharma baxtli hayotning 101 qoidasini sanab o'tadi.

Berilayotgan maslahatlar bir qarashda oddiy bo'lib tuyuladi. Deylik, u sizga ko'chat ekish, musiqa tinglash haqida gapiradi. Lekin muallif takliflarining tahlilini keltirish orqali ularning naqadar foydaliligini isbotlab beradi. Hajmi ham katta emas. Atigi

155 sahifalik. Yozuvchi o'zi muhim deb bilgan ma'lumotlarini bir joyga to'plab, shaxsiy fikrlarini ham qo'shgan holda sizga taqdim etadi. Asardagi asosiy g'oya inson o'z olami haqida har tomonlama qayg'urishi, unga ranglar berolishi va albatta, ichki olam rivoji tashqi olam bilan chambarchas bog'liq ekanligini unutib qo'ymasligidan tashkil topadi. Agar o'z umringiz va hayotingizda tartib - intizom yo'qolganligi, undan go'zallik hamda mazmun chekinganini bilsangiz yoki uning yanada yorqinroq tus olishini istayotgan, ammo 83 ishni nimadan boshlashni bilmayotgan bo'lsangiz, bu kitob aynan siz uchun. [5,6,7,8]

ASOSIY QISM

Asar tarjimasiga keladigan bo'lsak 2020-yil "Asaxiybook" online kitob do'koni tomonidan tarjima qilingan va hozirgi kungacha o'zbek kitobxonlari tomonidan sevib o'qilmoqda. Tarjima davomidan tarjimon adekvat va erkin tarjima usulidan foydalangan holda asarni tarjima qilgan. Tarjima jarayonida ko'p hollarda leksik transformatsiyalarga duch kelamiz. Tarjimaning leksik muammolarini hal etishda ikki tilli lug'atlar ma'lum jihatdan ahamiyati katta hisoblanadi. Biroq odatdagi lug'atlarda so'z ma'nosining muqobillarigina beriladi. Tarjima lug'ati qanchalik mukammal bo'lmasin, unda so'zlarning barcha ma'nolari yoki ma'no nozikliklarini qamrab olishning iloji yo'q, chunki lug'at ikki til tizimi unsurlari bilan ish ko'radi. Tarjima uchun til tizimlari emas, balki nutq, aniqroq qilib aytadigan bo'lsak, nutq mahsuli bo'lmish matn muhimroqdir. Tarjima jarayonida tarjimon ko'p ma'noli so'zning qaysi ma'nosi qo'llanilganligini kontekst asosida o'zi aniqlamog'i lozim. Tarjimada turli

so'zma-so'z, g'aliz birikmalarni qo'llashdan qochish, uning o'rniga adabiy hamma tushunadigan, yorqin so'zlarni tarjima qilish uchun leksik transformatsiyalardan foydalaniladi. Leksik transformatsiyalar tarjima nazariyasida so'zlarni kontekstda almashtirish deb ham yuritiladi. Har bir asarni tarjima qilayotib, biz adekvatlik (muqobillik) terminidan foydalanamiz. Adekvat (muqobil) tarjima deb asl matnning mazmunini tarjima tilida to'g'ri va aniq berilishiga aytiladi. So'zma-so'z tarjima qilib, adekvat tarjimaga erishib bo'lmaydi. Masalan: nemis tilidagi wie geht es dir? iborasini so'zma-so'z „qanday bo'lasiz siz?“ deb tarjima qilib bo'lmaydi. Kontekstning mazmuniga qarab, uni quyidagcha tarjima qilamiz. Ahvollaringiz qalay? Sog'liklaringiz yaxshimi? Ishlaringiz yaxshimi? Bu variantlardan qay birini

muqobil deb hisoblash tarjimonning bilim va malakasiga bog'liq. Agar ikkala tilning stilistik funksiyasi, grammatik shakli bir-biriga to'g'ri kelsa, u paytda so'zma-so'z tarjima qilish mumkin. Ammo undan tashqari vaziyatlarda tarjimaning bu uslubi juda illatli hisoblanadi va tarjimada deyarli ishlatilmaydi. Asardan leksik transformatik birliklar uchun quyida misollarni ko'rib chiqamiz.

Recently, I received a letter from a reader of The Monk Who Sold his Ferrari who lives in Washington State.(Every Day, Be Kind to a Stranger Chapter two.Page 11)tarjimasi:Yaqinda men Vashington shtatida yashovchi "Ferrarisini sotgan rohib" kitobining o'quvchisidan xat oldim. Ingliz tilidagi who, his, kabi olmoshlar tarjima jarayonida tushib qolishi kuzatiladi va buning o'rniga egalik qo'shimchalari orqali o'zbek tiliga o'girilgan. One day,according to an old story a man with a serious illness was wheeled into a hospital room where another patient was resting on a bed next to the window. [9,10] (Maintain Your Perspective Chapter three Page 9) Tarjimasi:Bu voqea ko'plarga tanish bir kuni aravachada navbatdagi bemorni olib kelishadi boshqa bemor esa deraza yonidagi karavatda yotgan bo'ladi. Ingliz tilidagi aniq va noaniq artikllar o'zbek tilida mavjud emas, ba'zi joylarda bu artikllar bir insonni ba'zi joylarda esa aniq ma'nonini bildirib kelmoqda,biroq bular o'zbek tiliga tarjima qilinmagan. One being asked about the ups and downs of his career movies star Kevin Costner responded with these words "I'm living a life"(Live a Life Chapter twenty-three Page 48) Tarjimasi: Bir kuni Kevin Konsterdan shuhrat yo'lidagi yuksalish va muoffaqiyatsizliklar haqida so'rashdi.U shunday javob berdi "Men yashayapman" Ushbu jumlada transkiripisiyani ko'rishimiz mumkin ya'ni qanday tallafuz qilinsa xuddi shu holda o'zbek tiliga tarjima qilingan.We live in a world of broken promises(Develop an Honesty Philosophy. Chapter six. Page 16) Tarjimasi: Va'dalarga amal qilmaydigan davrda yashamoqdamiz.Ushbu jumlada ko'p ma'noli 84so'z ya'ni world so'zi qatnashgan. Bu so'zning dunyo degan ma'nosi barchaga ma'lum, lekin tarjimon kantekestidan kelib chiqib bu so'zning boshqa ma'nosini qo'llagan.World so'zining aynan davr ma'nosi ushbu jumлага to'laqonli mos kelgan.William Wordsworth sagely observed "When from our better selves we have too long been partred by the hurrying works,sick of its business of its pleasures tired how gracious how benign is solitude. (Learn to be Silent Chapter sixteen Page 38) Tarjimasi: Uliyam Vords shunday degan:Bu go'zal dunyo bizni eng yaxshi narsalardan uzoq muddatga ayirganida tashvishlarga chidab bõlmay qolganida,huzur azobga aylanganida, yolg'izlik qanchalik-- yoqimli.Quyidagi

jumlada biz transkripsiyani holati yuzaga kelgan, ya'ni qanday tallafuz qilinsa xuddi shunday holda tarjima qilingan. [11,12,13]

XULOSA

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, tarjima odatda oddiy so'zlar yig'indisi sifatida ko'rinishi mumkin. Biroq, uning zamirida o'quvchi uchun bir qarashda kishi anglashi qiyin bo'lgan murakkab jarayon yotadi. Qolaversa, tarjimanni ko'proq o'zi ustida ishlash, qayta-qayta tahlil qilib, so'zning nozik jihatlarini taqdim etishi uchun leksik, grammatik va stilistik bo'yoqdorlik bilan bog'liq muammolarni, yanada chuqurroq o'rganishga undaydi. Buning uchun tarjimon, biz yuqorida sanab o'tgan tarjima muammolari haqida to'liq ma'lumotga ega bo'lishi kerak.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Tarjima nazaryasi I.G'afurov, O.Mo'minov, N.Qambarov(2012) 108-110 betlar.
2. Robin Sharma "O'lsang kim yig'laydi "(1999)1. Achilov, O. (2023). HOZIRGI ZAMON TILSHUNOSLIGIDA ILGARI SURISH HODISASINI TADQIQ ETISHNING NAZARIY ASOSLARI. Журнал иностранных языков и лингвистики, 5(5).
3. Achilov, O. (2023). O. MUXTORNING “KO'ZGUDAGI ODAM” VA O. WAYLDNING “DORIAN GREYNING PORTRETI” ASARLARI QIYOSIY TAHLILI VA ILGARI SURISH VOSTILARINING ASARDA AKS ETISHI, O'XSHASHLIK VA FARQLI JIHLARI. Журнал иностранных языков и лингвистики, 5(5).
4. Achilov, O. (2023). FOREGROUNDING AND INTERPRETATION. Журнал иностранных языков и лингвистики, 5(5).
5. Achilov, O. (2023). BADIY MATNLARNI TARJIMA QILISH JARAYONIDA YUZAGA KELADIGAN TRANSFORMATSIYA VA ULARNING QIYOSIY TAHLILI. Журнал иностранных языков и лингвистики, 5(5).
6. Achilov, O. (2023). ILGARI SURISH-LISONIY HODISA SIFATIDA. Журнал иностранных языков и лингвистики, 5(5).85
7. Achilov, O. (2023). ILGARI SURISH VOSITALARINING UMUMIY VA O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI, KOGNITIV-SEMANTIK ASPEKTI. Журнал иностранных языков и лингвистики, 5(5).

8. Achilov, O. (2023). TARJIMA JARAYONIDAGI O'ZGARISHLAR VA ULARNING TURLARI. Журнал иностранных языков и лингвистики, 5(5).
9. Achilov, O. (2023). JORJ ORUELL QALAMIGA MANSUB" 1984" ASARINING INGLIZ TILIDAN O'ZBEK TILIGA TARJIMA TAHLILI, MORFOLOGIK VA LEKSIK FARQLIKLAR. Журнал иностранных языков и лингвистики, 5(5).
10. Tayjanov, A. S. O., & Shamuratov, S. D. O. (2022). EVALUATING CHARACTERISTIC FUNCTION OF CONVERGENCE IN LITERARY TEXT. Academic research in educational sciences, 3(10), 577-581.
11. Samandarov, S. U. O., Ortiqov, M. I. O., & Achilov, O. R. (2022). FOREGROUNDING AS A LITERARY DEVICE. Academic research in educational sciences, 3(10), 538-541.
12. Khakimnazarov, A. K. U., Namozov, A. O. U., & Achilov, O. R. (2022). COUPLING AS A STYLISTIC DEVICE IN UZBEK AND IN ENGLISH POEM. Academic research in educational sciences, 3(10), 587-590.
13. Achilov, O. R. (2018). COMPARATIVE ANALYSIS OF FOREGROUNDING IN ENGLISH AND UZBEK LANGUAGES. Web of Scholar, 5(4), 23-27.
14. Xabibullayeva M. Tarjimani ilmiy-ijodiy jarayon sifatida tadqiq etish usullari. Tarjimashunoslik forumi 2022. – 25-33 betlar.